

VERSLAG VAN DE 212^e LEDENVERGADERING GEHOUDEN OP ZATERDAG 4 NOVEMBER 1967 TE ZWOLLE

Een vijftigtal leden hadden zich in een der vergaderzalen van Hotel Van Geijtenbeek verzameld toen de voorzitter, de heer G. J. Lugard Jr., om 11 uur de vergadering opende en alle aanwezigen welkom heette.

Hij deelde de leden mee, dat overleden waren de heren Ir. C. F. Stork te Hengelo, Dr. L. Edel te Quendorf bij Schüttorf, mr. C. van der Poel Hiddingh te Hengelo en Ir. H. Meyerink te Hattem.

Voor het lidmaatschap hebben bedankt de heer en mevrouw Swaenburg de Veye-Alta te Eerbeek, de heer en mevrouw W. van Dam te Hengelo, de heer en mevrouw Ph. van der Breggen-Duiven te Ridderkerk, mevrouw A. Scholten-Stroink te Almelo, mevrouw E. Stegeman-Stoffel te Colmschate, de heren G. Ordelman te Deventer, A. Berghorst te Hengelo en A. Veltman te Zwolle.

Als nieuwe leden worden voorgesteld mr. H. J. J. van der Biesen te Almelo (door mr. G. J. van Dorth), Dr. Heinrich Voort te Bentheim (door drs. A. L. Hulshoff), J. G. F. baron van Hövell tot Westerflier te Roermond, A. Selles te Emmeloord, mr. dr. E. ten Tooren te Blaricum (alle door de secretaris), terwijl de heer J. J. H. Meijer te Enschede van jeugdlid gewoon lid wenst te worden. Nadat de vergadering de overleden leden staande had herdacht, werden de voorgestelde nieuwe leden bij acclamatie aangenomen.

De voorzitter neemt daarna de gelegenheid waar om de heer Fehrmann geluk te wensen, die op 18 oktober aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam cum laude is gepromoveerd op een lijvig proefschrift over Kamper klokken en klokkengieters. Hij roemt de werkkraft en het doorzettingsvermogen, dat uit deze publicatie spreekt.

De voorzitter geeft dan het woord aan de penningmeester voor het uitbrengen van zijn verslag over de financiële toestand van de vereniging over het jaar 1966. Overeenkomstig het advies van de leden der Kascommissie, de heren Ir. J. Nysingh en J. Th. H. Minke, wordt de penningmeester onder dankzegging voor het door hem gevoerde beheer décharge verleend. De heer Van Utenhove merkt hierna op

dat, in verband met de voor bestuursleden gestelde termijn van aftreding, het thans voor de laatste keer is dat hij als penningmeester het woord tot de vergadering kan richten. Hij dankt de leden voor het vertrouwen, dat zij steeds in hem hebben gesteld. De voorzitter dankt daarop de scheidende functionaris voor het vele werk dat hij gedurende 18 lange jaren steeds voor onze vereniging verricht heeft.

In aansluiting op het verslag over de financiën had de voorzitter intussen het bestuursvoorstel ter discussie gebracht om, in verband met de steeds stijgende kosten de contributie te verhogen, nl. voor gewone leden van 10,— tot f 15,—; voor echtparen van f 15,— tot f 20,— en voor jeugdleden van f 7,50 tot f 10,—. Op voorstel van de heer Surink besloot de vergadering de contributie voor jeugdleden niet te verhogen. Het voorstel van de heer Colmjon om de contributie voor echtparen te stellen op f 25,— werd verworpen, evenals het voorstel van de heer Van Doorninck om het debat over deze materie uit te stellen tot de zomervergadering van 1968. Het bestuursvoorstel werd derhalve aangenomen, met uitzondering evenwel voorzoveel de jeugdleden betreft.

De voorzitter stelde vervolgens aan de orde de periodieke aftreding van de bestuursleden Dr. A. C. F. Koch en Dr. C. N. Fehrmann. Beide bestuursleden werden herbenoemd. In de plaats van de heer Van Utenhove werd op voordracht van het bestuur de heer B. Dubbe te Deventer benoemd, die verklaarde zijn benoeming gaarne aan te nemen.

Hierop deelde de voorzitter mee, dat hij wegens gezondheidsredenen af moest treden als lid van het bestuur, al gaf hij wel te kennen dat hij dat node deed. In zijn plaats werd de heer G. D. van der Heide benoemd. De heer Lugard merkte verder op, dat het bestuur krachtens art. 4 lid 2 der Statuten onderling bepaalt, wie de functies van voorzitter, secretaris en penningmeester bekleedt, en dat op grond van die bevoegdheid Dr. C. C. W. J. Hijszeler als voorzitter is aangewezen en de heer B. Dubbe als penningmeester.

Het woord is dan aan Dr. A. C. F. Koch voor het houden van zijn voordracht „Een omstreden punt: het geboortejaar van Erasmus”. Spreker's uitgangspunt is, dat Erasmus' geboortedag (28 oktober) wel vaststaat, maar dat over zijn geboortejaar de meningen zeer verdeeld zijn: Russische geleerden nemen het jaar 1466 aan, terwijl de inter-

ationale commissie, die de heruitgave van de verzamelde werken van Erasmus voorbereidt, het jaar 1469 aanneemt. Anderen zijn van oordeel, dat hij in 1464 of 1465 geboren is. Na de argumenten van de verschillende auteurs te hebben onderzocht betoogt Spr., dat Erasmus gedurende enige jaren in Deventer de Latijnse school heeft bezocht en die stad heeft verlaten, toen hij veertien jaar oud was. Hij heeft op die school nog de bekende Alexander Hegius als rector meegemaakt, maar hij bevond zich niet meer te Deventer toen de eerste houten brug over de IJssel tot stand kwam.

Spr. zette uiteen, dat uit Deventer archiefstukken blijkt, dat die brug op 16 maart 1483 in gebruik werd genomen, en dat met de bouw op 1 augustus 1482 was aangevangen. Daar Alexander Hegius pas in het begin van 1482 zijn ambt te Deventer heeft aanvaard, en Erasmus zelf in een van zijn brieven zegt dat hij Deventer vóór het beëindigen van zijn vijftiende levensjaar heeft verlaten, moet hij wel op 28 oktober 1467 zijn geboren.

Deze voordracht werd met een warm applaus beloond en was aanleiding tot het stellen van talrijke vragen door de toehoorders, o.m. over de latijnse vorm van Erasmus' naam. Nadat Spr. aller weetgierigheid had bevredigd en de voorzitter hem dank had gebracht voor zijn even interessant als deskundig betoog, verenigden de leden zich aan de gezamenlijke koffiemaaltijd. Tijdens deze maaltijd vertolkte de secretaris de gevoelens der aanwezigen door de heer Lugard dank te zeggen voor de wijze, waarop hij gedurende veertien jaren als voorzitter, met toewijding en bekwaamheid, de vereniging heeft gediend.

Nadat een ieder zich aan spijs en drank te goed had gedaan verleende de voorzitter om half twee het woord aan mej. S. M. C. Pippenghegen over het „Jordenshuis te Deventer”. Dit Jordenshuis, Papenstraat no. 26, was haar goed vertrouwd omdat het 't geboortehuis was van haar moeder en haar grootvader Jordens. Het was een grote en statige behuizing, die in de aanvang van de 18e eeuw gevormd is door samenvoeging van drie kleinere huizen ¹⁾).

Spreekster wist door een interessante rij van kleurendia's, soms naar oude tekeningen genomen, te suggereren hoe in vroeger tijd het

¹⁾ E. H. ter Kuile, *De Nederlandse monumenten van geschiedenis en kunst*, IV. De provincie Overijssel, Tweede stuk: Zuid-Salland ('s-Grav. 1964) blz. 81-82, platen no. 233, 235-239.

uiterlijk van dit huis geweest moet zijn, en hoe het interieur er toen moet hebben uitgezien. In het bijzonder vestigde zij de aandacht op de gang met zijn rococo stucwerk, en op de salon met zijn betimmering, die bespannen was met ongeprepareerd linnen, waarop nu sterk verbleekte jachtaferelen waren geschilderd. Kortom, de toehoorders kregen een goede indruk van de stijl van leven, die een eeuw geleden in dergelijke grote woonhuizen gebruikelijk was. Nadat spreekster nog enkele vragen had beantwoord en de vergadering door applaus van haar instemming had doen blijken, dankte de voorzitter mej. Pippenghegen voor hetgeen zij de leden geboden had.

Ten laatste was het woord aan de heer G. D. van der Heide, die een voordracht hield over neolithische bewoningssporen in het IJsseldal. Spr. betoogde, dat in de Noordoostpolder een aantal vondsten zijn gedaan, die duidelijk verband houden met de stroomdalen van Vecht en IJssel. Bij Schokland zijn de vondsten opmerkelijk, waarbij aardewerk met wikkeldraadversiering te voorschijn is gekomen, evenals aardewerk van de Veluwe klokbekermensen, met resten van de trechterbekercultuur. Ook kwamen ten Westen van de Zuidpunt van Schokland kernsteentjes aan het licht en een vuurstenen bijl van het type van de Vlaardingen-cultuur.

We beschikken nu over vindplaatsen in twee typen landschappen in en aan het IJsseldal. Daar zijn in de eerste plaats rivierduinen in de vorm van smalle zandhoogten; behalve rivierduinen zijn er duidelijk oeverwallen, die eveneens hier en daar bewoond zijn geweest.

De vroegere aanwezigheid van mensen op de rivierduinen is vastgesteld door de donkere brandhaarden, die veel voorkomen. Er zijn aardewerkscherven en vuurstenen werktuigen gevonden: van de laatste enkele, die misschien wijzen op enige Tardenoisien-traditie. Het aardewerk laat geen vergelijking toe met ander materiaal, dat in Nederland gevonden is: het is van een onbekend type. De vondsten duiden op begraving van een aantal mensen ter plaatse, ondiep in het zand, ongeveer Noord-Zuid georiënteerd liggend. De diepst liggende brandhaard komt voor op 5.75 m. beneden N.A.P.

Uit nader onderzoek is gebleken, dat de ouderdom van deze vondsten gesteld moet worden op vóór 3660 jaar vóór Chr., toen de veengroei begon over de zandkop. De mensen konden in het verdrinkende landschap niet langer vertoeven.

Woonden zij er echter voor kortere of langere tijd? De gevonden beverresten wijzen op een moerassig landschap, waarin bevers zich thuis voelden. Kwamen die mensen er alleen om hun doden te begraven? Het is nog een punt van nader onderzoek, of wij met dodenplaatsen of met woonplaatsen te doen hebben. Deze mensen leefden stellig van visvangst en jacht, en blijkens gevonden graankorrels waren zij bekend met enige landbouw. Het was dus een neolithische – maar dan een zeer vroege – cultuur.

Er is wel enig verschil tussen de vindplaatsen op het rivierduin en die van de oeverwal. Waarschijnlijk staat dit verschil in verband met de stratigrafische ligging. Toch is er ook veel overeenkomst, en daarom denkt men aan twee stadia van eenzelfde cultuur. De oeverwal is na het beëindigen van de oude bewoning onder water komen te staan waardoor een deklaag van klei werd afgezet, waarop zich later plantengroei ontwikkelde. Omstreeks, of kort na 2000 vóór Chr., moet de situatie zo zijn geweest dat er mensen van de Veluwe klok-bekercultuur konden komen. Dit wijst tevens op een hogere ouderdom van de voorafgaande cultuur dan ca. 4000 jaar.

Tot nu toe is het niet mogelijk gebleken door vergelijking met Nederlandse vondsten of opgravingen over onze grenzen tot een nadere aanduiding van de cultuur der vindplaatsen bij Swifterbant in Oostelijk Flevoland te komen. Een voorlopige benaming van deze cultuur als Swifterbant-cultuur lijkt daarom gewettigd.

Spr. merkte vervolgens op, dat men nog doende is om tot een nadere datering te komen. Hij besloot met een woord van erkentelijkheid jegens de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders i.v.m. het besluit van deze instelling om een deel van de terreinen met vindplaatsen zo te doen beplanten, dat in de toekomst een nader onderzoek tot de mogelijkheden zal behoren. De hier besproken vondsten vormen immers tezamen een eerste aanloop tot het verkrijgen van een duidelijk beeld van de voorgeschiedenis van de aanwezigheid van mensen in het IJsseldal.

Ook deze voordracht oogstte veel waardering, en nadat Spr. tal van vragen van belangstellende leden had beantwoord, dankte de voorzitter hem voor zijn instructief en boeiend betoog, en sloot deze denkwaardige vergadering.

XXX